

อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กับ
การเสริมสร้างสังคมสันติสุข

Social Development and Human Security Volunteer and The Promotion of a
Peaceful Society

ยุวดี บำรุงบุตร
Yuwadee Bumrungbutr

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Graduate School Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.
Email: k.yuwadee.b@gmail.com

Received September 27, 2022; Revised October 6, 2022; Accepted January 30, 2023

บทคัดย่อ

อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) เป็นอาสาสมัครที่ปฏิบัติงานอยู่อย่างหลากหลายในชุมชนและหมู่บ้าน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทั้งนี้เนื่องจากภารกิจด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีขอบเขตกว้างขวางเกี่ยวข้องกับประชากรทุกกลุ่ม ปัจจุบันอาสาสมัครที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่นมีหลายประเภท และปฏิบัติงานหลากหลายด้าน เช่น อาสาสมัครสาธารณสุข อาสาสมัครต่อต้านยาเสพติด อาสาสมัครคุมประพฤติ ฯลฯ ซึ่งอาสาสมัครเหล่านี้ ล้วนปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ทั้งสิ้น การส่งเสริมให้กลุ่มอาสาสมัครเหล่านี้ได้เข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้เรียนรู้ถึงบทบาทหน้าที่ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนาสังคมในท้องถิ่นของตนเองและเป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในหมู่บ้านและชุมชนของตน จะทำให้เกิดเครือข่ายการทำงานในระดับพื้นที่ที่จะเป็นพื้นฐานพลังสำคัญในการพัฒนาสังคมไปสู่สังคมแห่งสันติสุขเอื้ออาทรน่าอยู่และยั่งยืน

บทความนี้นำเสนอ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กับการเสริมสร้างสังคมสันติสุข เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาต่อไป

คำสำคัญ: อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์; การเสริมสร้างสังคมสันติสุข; การพัฒนาสังคม

Abstract

Social Development and Human Security Volunteers (SDHSV) are volunteers who work in a variety of communities and villages to participate in social development and human security due to development missions. social and human security There is a wide scope for all populations. There are many types of volunteers available in local communities today. and perform various tasks such as public health volunteers, anti-drug volunteers, probation

volunteers, etc., all of which these volunteers work in relation to social development and human security. Understand the importance of social development and human security, learn about the roles and duties to take part in social development work in their own locality and be a volunteer for social development and security. Humans in their villages and communities will create a working network at the local level that will be the basis for the important force in social development towards a peaceful, caring and sustainable society. This article presents Volunteer for social development and human security and the promotion of a peaceful society as a guideline for further study.

Keywords: Social Development and Human Security Volunteer; The Promotion of a Peaceful Society; Social Development

บทนำ

อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) เกิดขึ้นเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้อาสาสมัครที่มีอยู่หลากหลายในชุมชนและหมู่บ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ เนื่องจากภารกิจด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีขอบเขตกว้างขวางที่เกี่ยวข้องกับประชากรทุกกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งปัจจุบันอาสาสมัครที่มีอยู่ในชุมชน ท้องถิ่นมีหลายประเภท และปฏิบัติงานหลากหลายด้าน เช่น อาสาสมัครสาธารณสุข อาสาสมัครต่อต้านยาเสพติด อาสาสมัครคุมประพฤติ เป็นต้น ซึ่งอาสาสมัครเหล่านี้ล้วนปฏิบัติงานเกี่ยวข้อง กับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ทั้งสิ้น การส่งเสริมให้กลุ่มอาสาสมัครเหล่านี้ได้เข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่ ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนาสังคมในท้องถิ่นของตนเองและเป็นอาสาสมัคร พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในหมู่บ้านและชุมชนของตนจะท าให้เกิดเครือข่ายในพื้นที่ ที่จะเป็ นพื้นฐานพลังสำคัญ ในการพัฒนาสังคมไปสู่สังคมแห่งสันติสุข ซึ่งอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์นั้น ใช้ชื่อย่อว่า “อพม.” มีชื่อภาษาอังกฤษว่า “Social Development and Human Security Volunteer” ชื่อย่อภาษาอังกฤษว่า “SDHSV”

อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) เป็นอาสาสมัครที่ปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ในชุมชนอยู่แล้วและสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์เพื่อท้องถิ่นของตนเอง โดยมีบทบาทหน้าที่และภารกิจ คือ 1) ชี้เป้า – เผ่าระวัง คือ การสำรวจและรวบรวมข้อมูลกลุ่มเป้าหมายและผู้รับบริการ การเผ่าระวังการส่งเสริมและแก้ไขปัญหาด้านสังคมเบื้องต้น และการรายงานสถานการณ์ทางสังคมของชุมชน 2) เชื่อมกลุ่มเดิม – เสริมสร้างกลุ่มใหม่ คือ การประสานงาน การส่งต่อผู้รับบริหารและการให้ความร่วมมือและสนับสนุนการปฏิบัติงานตามภารกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ส่วนราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้อง 3) ร่วมใจทำแผนชุมชน คือ เป็นผู้ผลักดันหรือกระตุ้นให้ชุมชนร่วมมือ ร่วมใจกัน ระดมความคิดเพื่อจัดทำแผนของชุมชนโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เช่น การจัดทำแผนสวัสดิการชุมชน (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดชัยนาท, 2565) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และยุทธศาสตร์ชาติที่ว่าด้วยการส่งเสริม สนับสนุนการบริหารงานด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในระดับพื้นที่แบบบูรณาการ อันจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมเพื่อให้ประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างทั่วถึง เท่าเทียมและเป็นธรรม (วันเพ็ญ พรินทรากุล, 2565) งานอาสาสมัครเป็นงานที่มีคุณค่าต่อสังคม และบุคคลที่เข้ามาเป็น

อาสาสมัครได้เสียสละเวลาอันมีค่า ตลอดจนความสุขส่วนตัว เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นหรือทำประโยชน์ให้แก่สังคมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน (จิรพันธ์ กัลลประวิทย์, 2558)

อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ปฏิบัติงานภายใต้กลยุทธ์ในการขับเคลื่อนการทำงานเชิงรุกที่สำคัญของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นเสมือนดัง “นักปฏิบัติการสร้างสุขในชุมชน” นำพาประเทศไปสู่จุดหมาย คือ สังคมสันติสุขในชุมชนนับว่าเป็นรากฐานสำคัญ โดยมีอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) จึงถือว่าเป็นกำลังหนึ่งที่สำคัญส่งผลสะท้อนถึงทิศทางการพัฒนาชุมชนให้เกิดสันติสุข สามารถนำพาชุมชนก้าวผ่านความขัดแย้ง และสร้างสันติสุขให้กับชุมชน ทำหน้าที่ตามภารกิจของกระทรวงฯ ที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย พื้นที่และจุดเกิดเหตุได้อย่างรวดเร็วและทันท่วงที และผู้ที่ทำหน้าที่อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ต้องได้รับการอบรมและพัฒนาเพื่อให้ได้มาตรฐานในการดูแลประชาชน

อย่างไรก็ตาม มีผลการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) คือ 1) ขาดความรู้พื้นฐานในส่วนบทบาทหน้าที่ของตนเองและบทบาทหน้าที่ของแต่ละส่วนราชการในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) โดยเฉพาะ พม.ที่เป็นหน่วยงานในระดับพื้นที่ 2) ขาดทักษะกระบวนการทางสังคม เช่น เทคนิคและมารยาทในการเข้าสังคม 3) ขาดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับงานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ในพื้นที่ 4) ขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน ไม่มีสวัสดิการสนับสนุนการปฏิบัติงาน 5) อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) และองค์การสวัสดิการสังคมขาดการทำงานเป็นทีม 6) การให้ข้อมูลของหน่วยงานกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ไม่ชัดเจนทำให้เกิดการปฏิบัติการทำงานที่ซ้ำซ้อนและ 7) ขาดงบประมาณในการปฏิบัติงานของ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) (พิสิฐ ไร่เจริญ, 2563)

บทความนี้สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทและความสำคัญของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ต้นแบบกับการเสริมสร้างสังคมสันติสุข เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาต่อไป

ความหมายและความสำคัญของอาสาสมัคร

อาสาสมัคร (Volunteer) หมายถึง ผู้ที่สมัครใจทำงานเพื่อประโยชน์แห่งประชาชนและ สังคมโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งอื่นใดหรือบุคคลที่อาสาเข้ามาช่วยเหลือสังคม ด้วยความสมัครใจ เสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ป้องกัน แก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ชูซาน (Susan & Katarines, 2003) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับอาสาสมัครในแง่มุมของพฤติกรรมมนุษย์ กล่าวคือ “การเลือกกระทำสิ่งต่างๆ ที่เห็นว่าเป็นสิ่งที่ควรกระทำ และเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินทอง และการกระทำนี้ไม่ใช่ภาระหน้าที่ทำตามหน้าที่ องค์กรสหประชาชาติ ได้ให้ความหมายของอาสาสมัครสากลว่า “เป็นบุคคลที่อาสาเข้ามาช่วยเหลือสังคมด้วยความสมัครใจเสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นช่วยพัฒนาสังคมป้องกันแก้ไขปัญหาสังคมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน” ซึ่งสอดคล้องกับความหมายที่กำหนดไว้โดยโครงการอาสาสมัครแห่งสหประชาชาติที่ให้ ความหมายของอาสาสมัครว่า “เป็นรูปแบบพฤติกรรมทางสังคมที่บุคคลเลือกกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจ ซึ่งการกระทำนั้น เป็นประโยชน์ต่อชุมชน สังคมส่วนใหญ่ และตัวอาสาสมัครเองด้วย โดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินทองแต่อย่างใด” (UNV, 2004) อาสาสมัคร เป็นงานที่เกิดจากผู้ที่มิจิตอาสา ซึ่งมีความหมายอย่างมาก กับสังคมส่วนรวม เป็นผู้ให้อะเพื่อ เสียสละ เวลา แรงกาย แรงใจ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นหรือ สังคมให้เกิดประโยชน์และความสุขมากขึ้น การเป็นอาสาสมัคร ไม่ว่าจะป็นงานใดๆ ก็แล้ว แต่ที่ทำให้เกิดประโยชน์ในทางบวกล้วนแต่เป็นสิ่งที่เราควรทำทั้งสิ้น คนที่จะเป็นอาสาสมัครได้นั้น ไม่ได้จำกัดที่วัย การศึกษา เพศ อาชีพ ฐานะ หรือ ข้อจำกัดใดๆ

ทั้งสิ้น หากแต่ต้องมีจิตใจเป็นจิตอาสาที่อยากจะช่วยเหลือผู้อื่น ทำสิ่งที่คิดว่าเป็นประโยชน์ต่อสังคม (ประวิตร พิสุทธิโสภณ, 2565)

นอกจากการให้ความหมายคำว่า อาสาสมัคร ตามแนวคิดตะวันตกหรือนักวิชาการไทยแล้ว ในทางพระพุทธศาสนา พระไพศาล วิสาโล (2550) ได้กล่าวถึง อาสาสมัครว่า เนื้อแท้ของความเป็นอาสาสมัครนั้นอยู่ที่จิตใจ คือมีจิตอาสาที่ต้องการช่วยเหลือผู้อื่น หรือนึกถึงส่วนรวม จะเป็นครู พ่อค้า นักธุรกิจ ข้าราชการ ก็สามารถเป็นอาสาสมัครได้ตลอดเวลาหากมีจิตใจ ที่คำนึงถึงส่วนรวมอยู่เสมอ เราจำเป็นต้องตระหนักอยู่เสมอว่าอาสาสมัครนั้นไม่ใช่เป็นอาชีพ หากคือสำนึกที่สมควรมีอยู่คู่กับความเป็นมนุษย์ของเราจนกว่าชีวิตจะหาไม่ ความเชื่อในเรื่องศาสนาที่นับถือเป็นสิ่งที่มียุทธศาสตร์สำคัญต่อการตัดสินใจเป็นอาสาสมัคร ในกรณีพุทธ แต่โดยหลักแก่นธรรมของศาสนาแล้วมีความเหมือนกันในเรื่องความเชื่อเรื่องของ “กรรม” ว่า บุคคลใดทำไม่ดีหรือทำบาปไว้ในชาติปางก่อนย่อมต้องได้รับผลกระทบในชาตินี้ และหากต้องการได้รับกรรมดี ที่เป็นความสุขสบายต่อไปในภายหน้าทั้งชาตินี้และชาติหน้าก็ควรที่จะต้องประกอบแต่กรรมดี ดังคำที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ซึ่งความเชื่อนี้นำไปสู่พฤติกรรมการณ์ให้ทาน การบริจาค การทำบุญ การช่วยซ่อมและสร้างวัด เป็นต้น ศาสนาพุทธจึงมีความสำคัญต่อการกำหนดเรื่องความเชื่อและพฤติกรรมของชาวพุทธเกี่ยวกับ “การให้” และ “อาสาสมัคร” ซึ่งจะเห็นได้จากหลักธรรมคำสอนในสังคหวัตถุ 4 เรื่อง “ทาน” คือลักษณะของการให้ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และมีความสุขใจที่จะให้ความรักที่ยิ่งใหญ่ที่พร้อมมอบให้บรรดาสรรพชีวิต (Damnoen et al., 2021.) และความสุขที่เกิดจากการให้และลงมือทำเพื่อผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน(พระปรัชญ์ภรณ์ วิทยาสิงห์ และคณะ, 2565; พระมหาศุภวัฒน์ บุญทอง และคณะ, 2565) จึงเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการเกิดความรู้สึกเสียสละเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น และพฤติกรรมเพื่อสังคมอย่างแท้จริง

คุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัคร

UNV (2004) แบ่งลักษณะงานอาสาสมัครออกได้เป็น 4 แบบด้วยกันคือ

1. การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หรือการพึ่งตนเอง (Mutual Aid or Self-Help)
2. การช่วยเหลือบริการผู้อื่น (Philanthropy or Service to Others)
3. การมีส่วนร่วม (Participation)
4. ผู้สนับสนุนหรือเรียกร้องความเป็นธรรมเพื่อสังคม (Advocacy or Campaigning)

กาสกิน (Gaskin & Smith, 2013) ได้จำแนกคุณลักษณะอาสาสมัครออกเป็น

1. ไม่ได้ดำเนินการเพื่อผลประโยชน์ทางการเงิน (Unpaid)

2. ผลประโยชน์ให้กับบุคคลที่สาม อาจหมายถึง เพื่อนบ้าน สภาพแวดล้อมสังคม มักจะไม่รวมครอบครัวของอาสาสมัครเอง (Benefits to a Third Party)

3. การดำเนินการจะเป็นความต้องการหรือความปรารถนาที่เป็นอิสระ

สำหรับประเทศไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2565) ได้ประมวลเฉพาะในส่วนของการกำหนดบทบาทและคุณลักษณะบทบาทของอาสาสมัครและคุณลักษณะได้คือ

1. อาสาสมัครมีบทบาทสำคัญในการบำเพ็ญประโยชน์ให้แก่สังคม
2. อาสาสมัครที่พึงประสงค์ต้องมีจิตวิญญาณของอาสาสมัคร
3. อาสาสมัครสมควรได้รับการยกย่องสรรเสริญ

คุณสมบัติที่สำคัญของอาสาสมัครมี 3 ประการ คือ ทำงานด้วยความสมัครใจไม่ใช่ด้วยการถูกบังคับหรือเป็นเพราะหน้าที่ เป็นงานเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนและสังคมหรือสาธารณประโยชน์ และทำโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งของมีมูลค่าแทนเงิน

คุณสมบัติของอาสาสมัครที่ดี อันแสดงให้เห็นถึงหลักการในการทำงานจิตอาสาที่ควรปฏิบัติ มีดังนี้

- 1) มีความรู้พอสมควร 3 ประการ ได้แก่ (1) ความรู้ในวิชาการสังคมสงเคราะห์โดยทั่วไปรู้เทคนิคในการดำเนินงานตามหลักสังคมสงเคราะห์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เทคนิคในงานสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย ซึ่งมี 5 ขั้นตอน คือ สอบข้อเท็จจริง วินิจฉัยปัญหา พิจารณาวางแผนการ หาทางป้องกัน และแก้ปัญหา ดำเนินการป้องกัน แก้ไข หรือสงเคราะห์ตามแผน และติดตามผลการป้องกันแก้ไขหรือสงเคราะห์ นอกเหนือจากนั้นควรรู้เทคนิคหรือวิธีดำเนินงานสงเคราะห์กลุ่มชน หรือดำเนินงานกับกลุ่มบุคคล เช่น งานในศูนย์เยาวชน โรงเรียน สถานสงเคราะห์ โรงพยาบาล (2) ความรู้ในหน้าที่ขององค์กรที่ตนสมัครเข้าไปช่วย คือ รู้ว่าองค์กรดังกล่าว มีหน้าที่การทำงานอย่างไรรอบตัว อาทิ ความรู้เรื่องดิน ฟ้า อากาศ อาชีพ ราคาสินค้าในท้องตลาด การปฐมพยาบาล กฎหมาย ข้อบังคับต่างๆ ที่พลเมืองควรรู้
- 2) มีศรัทธาในการทำงานอาสาสมัคร กล่าวคือ รักในงาน เชื่อมั่นในวิธีการทำงานและ
- 3) ผลงาน มีความสนใจในการฝึกฝนปรับปรุงตนให้เหมาะสมกับงานมีบุคลิกลักษณะเหมาะสม รู้จักวางตนดี เป็นที่รักใคร่ของผู้ร่วมงาน เป็นที่นับถือของผู้รับบริการ กระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีของผู้อื่น
- 4) มีความอดทนและตั้งใจจริง ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด
- 5) มีสุขภาพกายและใจที่ดีพอสมควร
- 6) มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถร่วมมือ ประสานงานกับผู้ร่วมงานและบุคคลอื่นได้ดี
- 7) มีความเคารพและปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับอย่างเคร่งครัด
- 8) มีความเสียสละเพื่องานและประโยชน์ส่วนรวม (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2534)

การเป็นอาสาสมัคร จึงเป็นความหมายในเกี่ยวกับการทำงานจิตอาสา ซึ่งต้องเตรียมความพร้อมเพื่อเผชิญกับ งานที่ยากลำบากความเป็นอยู่ที่ไม่สะดวกสบาย สถานที่ไม่ถูกใจ เจ้าบ้านต้อนรับไม่เต็มที่ เพื่อนๆ อาสาสมัครด้วยกันไม่น่ารัก ซึ่งการเตรียมตัวเป็นอาสาสมัครหรือจิตอาสา นี้ กล่าวได้ว่า การมาเป็นอาสาสมัคร เพื่อการเรียนรู้ และช่วยเหลือผู้อื่น ดังนั้น อาสาสมัครต้องไม่เป็นภาระผู้อื่น รวมถึงการเตรียมตัวให้พร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และอุปกรณ์เครื่องใช้ที่จำเป็นต่างๆ ให้พร้อม มีดังนี้

การเตรียมความพร้อมด้านความคิดจิตใจ

ในกรณีที่อาสาสมัครเข้าไปทำงานในพื้นที่ประสบภัย มักจะได้ฟังเรื่องทำให้กลัว หรือกังวลใจ เช่น เรื่องวิญญาน ภัยต่างๆ ดังนั้น อาสาสมัครควรสำรวจจิตใจก่อนเข้าทำงานในพื้นที่ อาสาสมัครไม่ควรกลัวเรื่องวิญญาน จนเกินไป ควรทำความเข้าใจ ด้วยการแผ่เมตตาให้แก่มนุษย์สัตว์ชีวิต โดยการกำหนดจิตว่าจะลงไปทำงานด้วยเจตนาเป็นผู้ให้ที่ดี เพื่อประโยชน์แก่พื้นที่ ชุมชน ส่วนเรื่องภัยธรรมชาติ ควรมีสติพิจารณาเตรียมป้องกัน หาข้อมูลวางแผนเตรียมการป้องกันให้พร้อม ให้ไม่เครียดจากการทำงานจนเกินไป รักษาสุขภาพของจิตใจ จนทำงานเสร็จ หากมีปัญหาควรปรึกษาเพื่อนหรือผู้ดูแลภารกิจนั้น

การเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย

การมีสุขภาพดี เป็นสิ่งสำคัญในการทำภารกิจต่างๆ จึงควรหมั่นดูแลสุขภาพ ดังนี้

- 1) ควรพยายามช่วยกันลดปริมาณขยะและกำจัดสิ่งปฏิกูลที่จะก่อให้เกิดโรคอย่างถูกวิธี
- 2) แต่งกายให้เหมาะสมตามสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ เพื่อป้องกันอันตราย
- 3) รักษาสมดุลน้ำในร่างกาย ควรดื่มน้ำสะอาดในปริมาณที่มากสม่ำเสมอ
- 4) อยู่ในพื้นที่ที่มีอากาศบริสุทธิ์ สูดอากาศให้เต็มปอดจะช่วยให้ร่างกายไม่อ่อนเพลีย มีพลังในการทำงาน
- 5) รักษาสมดุลของร่างกาย ไม่ให้อยู่ในสภาวะที่ตั้งเครียดมากเกินไป พยายามให้ทุกส่วนได้ผ่อนคลายในระดับที่สมดุล

6) เตรียมการรักษาโรคประจำตัวและยาอื่นๆ ที่จำเป็น หากมีปัญหาเรื่องสุขภาพให้แจ้งผู้ดูแลให้ทราบ (สรณีย์ สายศร, 2558)

จะเห็นได้ว่า การเตรียมความพร้อมในการทำงานอาสาสมัครหรืองานจิตอาสาเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการปฏิบัติหน้าที่ เพราะจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้รับบริการสูงสุดได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามการทำงานใดๆ ย่อมต้องพบปัญหาและอุปสรรคในการทำงานรวมถึงการทำงานด้านอาสาสมัครหรือการทำงานจิตอาสา

ปัญหาและอุปสรรคของการทำงานอาสาสมัครและงานจิตอาสา

การทำงานจิตอาสา มีลักษณะของปัญหาและอุปสรรคที่นักวิชาการได้วิเคราะห์ถึงสาเหตุไว้หลายประเด็น ในที่นี้ พระไพศาล วิสาโล ได้กล่าวถึง ปัญหาอุปสรรคในการทำงานจิตอาสาไว้ 2 ประเด็นหลัก ได้แก่

- 1) หวั่นไหวต่อคำสรรเสริญ นินทา
- 2) หวั่นไหวต่อความสำเร็จและล้มเหลว

โดยได้อธิบายถึงแนวทางการแก้ปัญหาไว้ด้วยว่า หากผู้ทำงานจิตอาสาสามารถก้าวข้ามพ้นอุปสรรค 2 ข้อดังกล่าวนี้ได้ นั่นคือ ไม่หวั่นไหวต่อคำนินทา สรรเสริญโดยไม่ว่างานจะสำเร็จหรือไม่ ผู้ที่มีจิตอาสาก็ยังทำความดีต่อไป ถ้าปฏิบัติเช่นนี้ได้ ผู้ทำงานจิตอาสาจะมีความสุขในการทำงาน ยิ่งผู้ทำงานจิตอาสาที่มีความเห็นแก่ตัวน้อยเท่าไร คำสรรเสริญ นินทา หรือแม้แต่ความสำเร็จความล้มเหลว ก็ไม่สามารถทำให้บุคคลนั้นหวั่นไหวได้ หมายความว่า ยิ่งทำงานจิตอาสา ก็เลสและตัวตนจะยิ่งลดลง ไม่ใช่ทำงานจิตอาสาแล้วกิเลสมากขึ้น ตัวตนเพิ่มขึ้น (เพชรณี ปิ่นแก้ว, 2554)

อนึ่ง อาสาสมัครมีบทบาทที่สำคัญในงานสังคม สงเคราะห์ การแก้ไขปัญหาสังคม และการพัฒนาสังคม เป็นกำลังสำคัญของรัฐบาลและองค์กร เอกชนที่ช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนประเภทต่างๆ เช่น ผู้เจ็บป่วยตาม โรงพยาบาล ผู้ประสบสาธารณภัย ช่วยในการแก้ไขปัญหาสังคม เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม และช่วยในการพัฒนาสังคม เช่น การพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท รวมทั้งการส่งเสริมความมั่นคงของชาติ (สมพร เทพสิทธา, 2546) งานอาสาสมัครเป็นงานที่มีคุณค่าต่อสังคม และบุคคลที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครได้เสียสละเวลาอันมีค่า ตลอดจนความสุขส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นหรือทำประโยชน์ให้แก่สังคมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนนั้น ควรแก่การยกย่องสรรเสริญโดยเฉพาะในสังคมไทยยุคใหม่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปทำให้เป็นปัญหาทางสังคม การที่มีอาสาสมัครเข้ามา ช่วยรัฐบาลบรรเทาปัญหาของบ้านเมืองนั้น นับว่าเป็นคุณประโยชน์อย่างยิ่งและสอดคล้องกับทุกภาคส่วนในการเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม

หลักคิดสำคัญในการทำหน้าที่ของอาสาสมัคร

อาสาสมัครและผู้ทำงานให้บริการทางสังคม อาจจะมีเส้นแบ่งที่เบาบางมากหากจะใช้เพียงเงื่อนไขของการทำงานโดยปราศจากค่าตอบแทน หรือพอมีค่าตอบแทนบ้างแต่ให้เป็นไปอย่างพอเพียง หรือผลที่ได้รับไม่อาจทดแทนกับค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายไป การคิดในเชิงเศรษฐกิจหรือการแลกเปลี่ยนเชิงตัวเงินนี้อาจจะไม่เพียงพอสำหรับผู้ที่มีความคิดของการทำงานอย่างอุทิศตัวเพื่อสังคม วิธีคิดของคนทำงานอาสาสมัคร ได้รวบรวมและนำเสนอ ไว้ดังนี้ (ฉัตรวรรณี องค์กรสังข์, 2550)

1. การยึดมั่นในอุดมการณ์ อุดมการณ์ของผู้ที่จะเป็นอาสาสมัครคือ มีสำนึกถึงความ รับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนเองและสังคม ความปรารถนาอันแรงกล้าภายในใจที่ต้องการเห็นสังคมมี การปฏิบัติต่อกันอย่างเท่าเทียม มีการเอาใจเอารึบต่อกันน้อยที่สุด ซึ่งสังคมจะเป็นเช่นนั้นได้ก็ จะต้องอาศัยกระบวนการจัดการทรัพยากรอย่างเป็นธรรมและแพร่กระจายไปยังคนทุกชั้น ทุกกลุ่ม ทางสังคมให้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้

ดังนั้น ปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีจิตวิญญาณของการเป็น อาสาสมัครคือ การเห็นความไม่ยุติธรรมหรือการเอาใจเอาเปรียบ ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมไทย คือ การใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่มุ่งเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สนับสนุน และส่งเสริมแนวคิดบริโภคนิยม

2. การยึดมั่นในหลักศาสนา อาสาสมัครที่ยึดมั่นในหลักศาสนายึดถือจารีตประเพณี โดยมุ่งทำความดีและอุทิศตนเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น เมื่อลงมือทำงานแล้วไม่คิดว่าตนเองจะได้อะไรหรือจะเสียอะไร แต่มุ่งทำงานไปอย่างปราศจากเงื่อนไข การมุ่งบำเพ็ญประโยชน์ให้กับผู้อื่นหรือสังคมนั้นจะต้องทำที่ตนเองก่อนเรียกว่าประโยชน์ตน คือ มีการประพฤติดี รักษาระเบียบวินัย รักษาความสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร ปฏิบัติกิจการงานด้วยความเข้มแข็งหนักแน่นจนติดเป็นนิสัย (Tan & Damnoen, 2020) เมื่อทำประโยชน์ตนแล้วก็ทำประโยชน์ให้ผู้อื่น เช่น การให้การสงเคราะห์แก่ผู้ยากจน ขาดแคลน ผู้ด้อยโอกาส ผู้ประสบความทุกข์ยากเดือดร้อน พร้อมกับการทำประโยชน์ส่วนรวม หรือประโยชน์สังคม เช่น ช่วยในการป้องกันแก้ไขปัญหาสังคม ในการพัฒนาสังคม การส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อาสาสมัครที่ทำงานด้วยหลักการของการยึดมั่นในหลักศาสนา และต้องการทำงานเพื่อละตัวตน หรือเข้าถึงการปล่อยวางทางวัตถุสิ่งของ เงินทอง ข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ เพื่อให้สามารถเข้าถึงความสุขที่ลึกซึ้งกว่า อาสาสมัครเหล่านี้จะมุ่งอุทิศร่างกายและทรัพย์สิน เพื่อเป็นการบริจาคทาน คือ มีน้ำใจเสียสละ ความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น อาสาสมัครที่ได้ศึกษาและเข้าใจในหลักธรรมคำสั่งสอนของศาสนา (พระมหาวีรวิชญ์ อินทะโพธิ์ และ ธาณี สุวรรณประทีป, 2565) จะหาหลักธรรมประจำใจเพื่อเป็นเป้าหมาย หรือเครื่องมือในการเดินทางไปสู่ขั้นปลายชีวิต และพยายามหาหนทางที่จะอุทิศตน ถวายทอดความรู้ความสามารถให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น และให้ความช่วยเหลือต่อผู้ที่ยากไร้หรือด้อยโอกาสกว่าตน

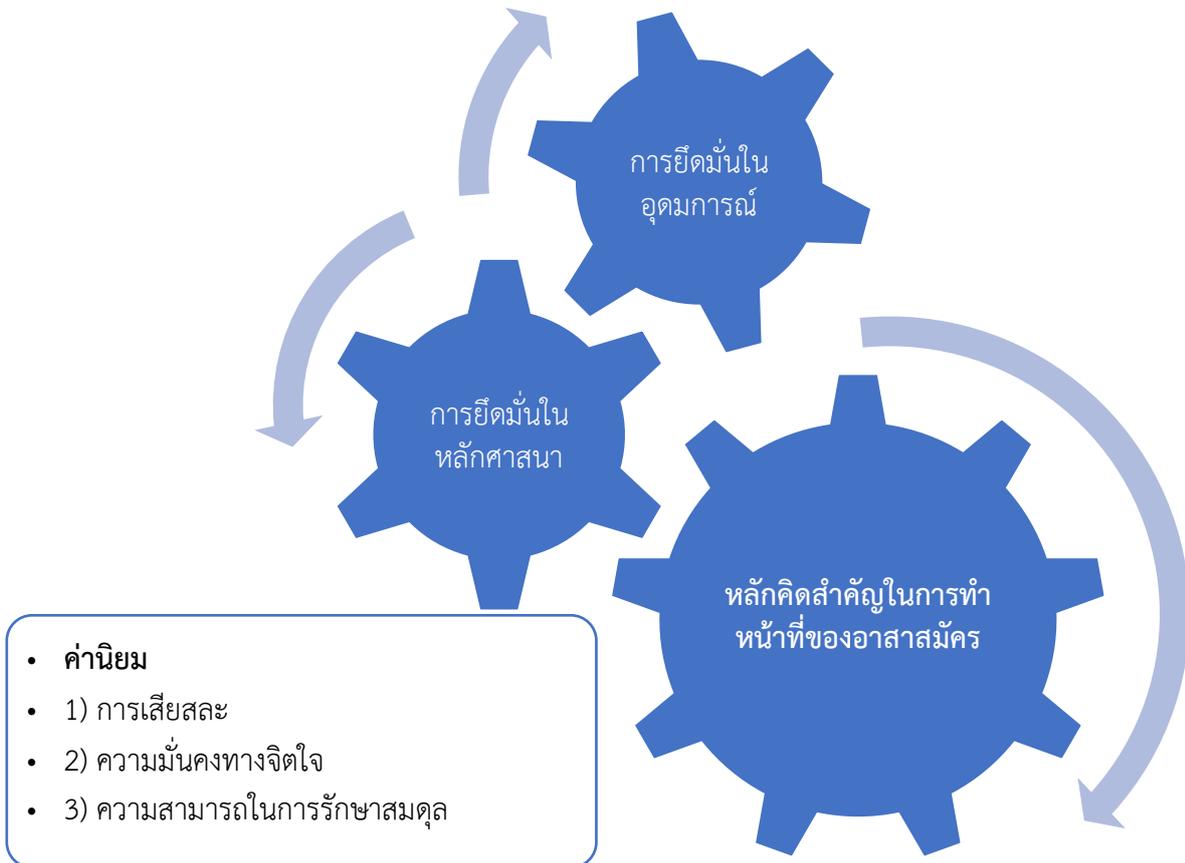
3. ค่านิยมบางประการการการอุทิศตนเป็นอาสาสมัครอาจจะก่อกำเนิดมาจากค่านิยมบาง ประการที่มีอยู่ภายในความรู้สึกนึกคิดของคนๆ นั้น เป็นค่านิยมที่ได้รับการพัฒนามาจากการหล่อหลอมของครอบครัว จากสถาบันการศึกษา จากหลักธรรมคำสอนในศาสนา จากการเฝ้าสังเกต และตั้งคำถามกับความเป็นไปในสังคม หรือการได้อ่านประวัติชีวิตของนักพัฒนา หรือบุคคลที่เป็น แบบอย่างในใจค่านิยม ดังนี้

1) การเสียสละ ผู้ที่อุทิศตนเป็นอาสาสมัครกล่าวว่า การจะเข้าถึงความเสียสละได้ จำต้องผ่านกระบวนการของการบังคับจิตใจให้ลด ละ เลิก วิถีความสุขส่วนตัว การบริจาคทรัพย์สิน เงินทอง เวลาและบางครั้งรวมถึงความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว เพื่ออุทิศตนมาทำงาน อาสาสมัคร

2) ความมั่นคงทางจิตใจ การอุทิศตนโดยยึดมั่นในอุดมการณ์นั้น จำต้องมีความหนักแน่น อดทน และความมั่นคงอย่างสูงทางจิตใจ ถึงจะสามารถเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ได้ โดยเฉพาะการทำงานที่เปลี่ยนเป้าหมายจากการรับเป็นตัวแทนเป็นการบำรุงความเชื่อและความยึดถือ ในอุดมการณ์

3) ความสามารถในการรักษาสมดุล ผู้ที่ทำงานอาสาสมัครจำเป็นต้องสามารถ รักษาสมดุลระหว่างความต้องการเชิงเศรษฐกิจที่สนองรับต่อความต้องการทางกาย และความต้องการที่จะบรรลุอุดมการณ์ซึ่งเป็นการต้องการภายใน แรงผลักดันที่ก่อให้เกิดจิตวิญญาณอาสาสมัคร (Spirit of Voluntarism) เป็น หลักคิดประการสำคัญของผู้อุทิศตนเป็นอาสาสมัคร จิตวิญญาณอาสาสมัครคือ การมีจิตใจที่เสียสละ ทำงานด้วยความสมัครใจ เพื่อเห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น ประชาชนและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทนที่เป็นเงินหรือวัตถุ เช่น การทำหน้าที่เพื่อหน้าที่ที่ไม่มีบำเหน็จรางวัลหรือผลประโยชน์ส่วนตน และดำเนินชีวิตในรูปแบบที่แตกต่างไปจากกระแสหลัก คือกระแสเศรษฐกิจบริโภคนิยมที่มุ่งเน้นเรื่องการสร้างรายได้เป็นหลัก จะมีแรงผลักดันภายในตนเองที่ทำให้เลือกใช้ชีวิตที่อุทิศตน ทำงานให้โดยไม่มีผลตอบแทน หรือได้ผลตอบแทนน้อย และไม่อาจนับรวมเข้ากับมาตรฐานของการตีค่าแรงงานเป็นเงินได้ตามแบบของสังคมแรงงานที่กำหนดกันอยู่ แรงผลักดันของอาสาสมัคร ที่มีจิตใจเป็นอุทิศตนเช่นนี้มีปัจจัยหลักของการมาเป็นอาสาสมัคร คือ (1) การหล่อหลอมหรือมีพื้นฐานมาจาก

ครอบครัวจิตวิญญาณการอุทิศตนเพื่อผู้อื่น หรือเพื่อความสุขของส่วนรวมนั้น มาจากการหล่อหลอมของครอบครัวเป็นหลัก ระบบคุณค่าที่ได้รับ จากการถ่ายทอดจากหรือคนในครอบครัว โดยการสอน การทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง ล้วนมีผลอย่างยิ่ง ต่อบุคลิกภาพของปัจเจกบุคคลและการมีจิตใจที่จะทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น และ (2) การปรารถนาการยอมรับและการพัฒนาตน

สรุป

อาสาสมัคร ผู้ที่สมัครใจและอาสาเข้ามาเพื่อช่วยเหลือ เยียวยา และทำงานที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนและสังคม โดยสมัครใจ เพื่อการดูแล ป้องกัน แก้ปัญหาเพื่อพัฒนาสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงิน หรือสิ่งอื่นใด ผลตอบแทนที่อาสาสมัครได้รับคือ ความสุข ความภาคภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน สังคม และประเทศชาติ มีจิตอาสา (Volunteer Spirit) ซึ่งหมายถึง จิตแห่งการให้ความดีงามทั้งปวงแก่เพื่อนมนุษย์ โดยเต็มใจ สมัครใจ อิ่มใจ ซาบซึ้งใจ ปิติสุข ที่พร้อมจะเสียสละเวลา แรงกาย และสติปัญญา เพื่อสาธารณประโยชน์ ในการทำกิจกรรม หรือสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน และมีความสุขที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทำงานภายใต้กลยุทธ์ในการขับเคลื่อนการทำงานเชิงรุกที่สำคัญของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นเสมือนดัง “นักปฏิบัติการสร้างสุขในชุมชน” นำพาประเทศไปสู่จุดหมาย คือ สังคมสันติสุขในชุมชนนับว่าเป็นรากฐานสำคัญ โดยมีอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) จึงถือว่าเป็นกำลังหนึ่งที่สำคัญส่งผลสะท้อนถึงทิศทางการพัฒนาชุมชนให้เกิดสันติสุข สามารถนำพาชุมชนก้าวผ่านความขัดแย้ง และสร้างสันติสุขให้กับชุมชน ทำหน้าที่ตามภารกิจของกระทรวงฯ ที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย พื้นที่และจุดเกิดเหตุได้อย่างรวดเร็วและทันท่วงที และผู้ที่ทำหน้าที่

อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ต้องได้รับการอบรมและพัฒนาเพื่อให้ได้มาตรฐานในการดูแลประชาชน

ผู้ที่อุทิศตนเป็นอาสาสมัครมีความต้องการ การยอมรับจากสังคมและคนรอบข้างในระดับหนึ่ง การยอมรับนี้สามารถสะท้อนได้จากการได้รับรางวัลในรูปของวัตถุสิ่งของ โลหะประกาศเกียรติคุณ หรือการได้รับการยกย่อง ชมเชย การยอมรับ ในความสามารถของตนเอง แต่อย่างไรก็ตาม การได้รับการยอมรับนี้มีแนวคิดว่าเป็นการสร้างตัวตนให้กับมนุษย์ แทนที่จะให้การอุทิศตนเป็นแนวทางของการบรรลุถึงความสุขในขั้นที่แตกต่างจากทรัพย์สิน เงินทอง และความต้องการอันเป็นแรงขับจากภายใน การทำงานอาสาสมัคร จึงเป็นการทำงานเพราะมีความรัก มีความสุขในงาน ได้มีโอกาสสร้างสรรค์งานอย่างที่ต้องการ หากจะมีการยอมรับในผลงานก็น้อมรับมันอย่างมีสติ แต่เมื่อไม่มาหรือไม่มาก็อย่าคิดถึง ความต้องการทั้งหมดอยู่ที่ตัวงาน ทุกคนที่ได้ทำงานจะต้องเรียนรู้ ถึงศิลปะ ความรักในงานที่ทำมีความสุขในงานโดยไม่ต้องการยอมรับนับถือ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2544). *ปฏิญญาอาสาสมัครไทย*. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.m-society.go.th/article_attach/861/1490.doc, 2544, [3 ก.ค.2565].
- จิรพันธ์ กัลลประวิทย์. (2558). *เอกสารประกอบการฝึกอบรมแกนนำอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์*. กรุงเทพฯ: สำนักปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- ฉัตรวรัญ องคสิงห์. (2550). *อาสาสมัครสาธารณสุข ศักยภาพและบทบาทในบริบทสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไป*. นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- ประวิตร พิสุทธิโสภณ. (2565). *จิตอาสา คืออะไร*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.oknation.net>. [13 พฤษภาคม 2565]
- พระปรัชญกรณม์ วิทยาสิงห์, พระอธิการวิชัย นาหนองบัว และ อนุรักษ์ สะอาดเอี่ยม. (2565). พลังบวรกับการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งผ่านมิติกลมของชาวกูย ในเขตตำบลศรีสุข อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 4(1), 39-48.
- พระไพศาล วิสาโล. (2550). ศาสตร์และศิลป์แห่งการจัดการความดี: ศึกษากรณีมูลนิธิฉือจี้. *วารสารศูนย์คุณธรรม*, 3(2), 10-42.
- พระมหาวิริชฌ์ อินทะโพธิ์ และ ธาณี สุวรรณประทีป. (2565). ความปรารถนาของมนุษย์: บทวิเคราะห์ในมิติพระพุทธศาสนา. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 4(1), 29-38.
- พระมหาศุภวัฒน์ บุญทอง, กฤติยา ถ้ำทอง และ ชำนาญ เกิดช่อ. (2565). การปรับสมดุลอินทรีย์ 5 ตามธาตุทั้ง 4 ในทางพระพุทธศาสนา. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 5(2), 760-775.
- พิสิฐ ไร่เจริญ. (2563). รูปแบบการเพิ่มประสิทธิผลในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) เพื่อการพัฒนาชุมชน. *วารสารวิชาวารสารมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ*, 9(1), 65-75.
- เพชรภี ปิ่นแก้ว. (2554). *จิตอาสา สุขสร้างง่าย ๆ แคลงมือทำ*. กรุงเทพฯ: lam Bookazine.
- วันเพ็ญ พรินทรากุล. (2565). การแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยกระบวนการวิจัยท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดลำพูน. *วารสารศิลปการจัดการ*, 6(1), 374-387.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2534). *อาสาสมัครกับการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมพร เทพสิทธิ์. (2546). *การเดินทางรอยพระยุคลบาท เศรษฐกิจพอเพียง ช่วยแก้ปัญหาความยากจนและการทุจริต*. กรุงเทพฯ: สภาอุรวุทธิกสมาคมแห่งชาติ.

สรณีย์ สายศร. (2558). การบูรณาการหลักการทางพระพุทธศาสนาในการทำงานจิตอาสา. *วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 22(2), 18-47.

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดชัยนาท. (2565). *ความรู้เกี่ยวกับ อพม.และผลการดำเนินงาน*. สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2565 จาก, <http://www.chainat.m-society.go.th/volunteers.htm>

Damnoen, P. S., Siri, P., Supattho, P. S., & Kaewwilai, K. (2021). The Development of Student Characteristics in According to the Nawaluk Framework of the Buddhist integration of Buddhapanya Sri Thawarawadee Buddhist College. *Asia Pacific Journal of Religions and Cultures*, 5(2), 126–135.

Susan J. Ellis & Katarines H. Noyes. (2003, August 26). Volunt/ar/eer/ism: What's the Difference?. Retrieved from <http://www.energizeinc.com/art/1vol.html> [3 ก.ค.2565].

Tan, C. C., & Damnoen, P. S. (2020). Buddhist Noble Eightfold Path Approach in the Study of Consumer and Organizational Behaviors. *Journal of MCU Peace Studies*, 8(1), 1-20.

UNV. (2004). *Guidance Note on Volunteer Infrastructure*. New York: McGraw Hill.